

Jaromír Diener:

Nynější stav rozsáhlé lokality pérovníku pštrosího *Pteretis struthiopteris* (L.) Nieuwl. u Řehořova na Jihlavsku

Lokalita pérovníku u Řehořova je význačná svým rozsáhlým a opravdu hromadným výskytem. Svědčí o tom i to, že pérovník byl za války používán místním obyvatelstvem: Když jsme navštívili lokalitu 15. VIII. 1942 s dopisovatelem tehdejšího Památkového úřadu R. Běhanem a řed. gymn. J. Veselým, sdělil nám zástupce lesní správy, že místní obyvatelstvo používá porostu pérovníku jako steliva pod dobytek.

Vyjednali jsme tehdy s lesní správou prozatímní ochranu lokality a dopisovatel PŮ R. Běhan zahájil pak další řízení k její ochraně.

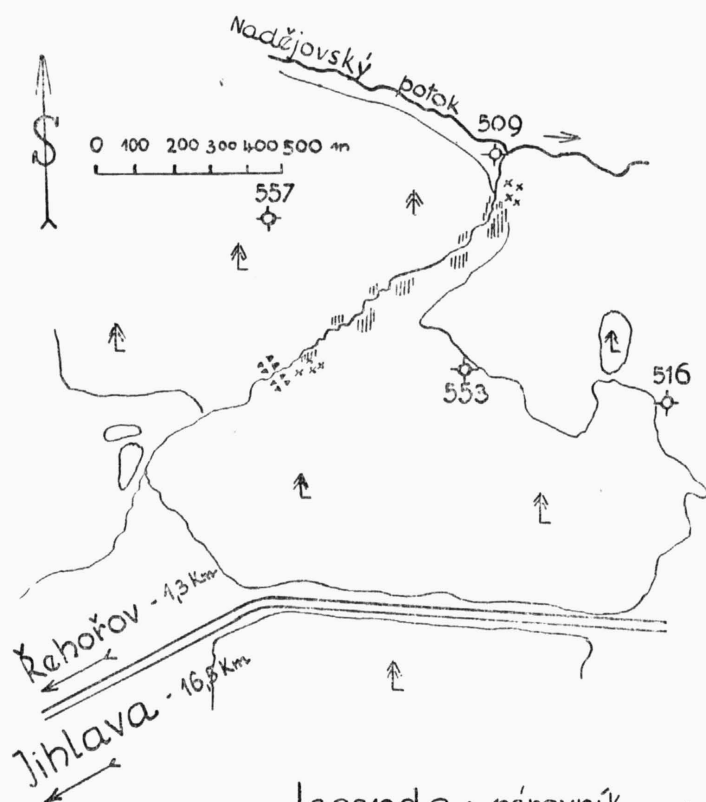
Naposledy jsem navštívil lokalitu 7. srpna 1956. Její rozsah se nezmenšil. Pérovník roste podle pravého přítoku Nadějovského potoka. Tento bezejmenný přítok, dlouhý asi 3 km, teče od Řehořova směrem severovýchodním, protéká jehličnatými (převážně smrkovými) lesy a u kóty 509 m se vlévá do Nadějovského potoka. Geologický podklad tvoří žula (odr. amfibolický granitit).

Pérovník roste podle tohoto potůčku v délce asi 750 m, počítáme-li klikatý tok potoka, ovšem přerušovaně. Jdeme-li od jihozápadního okraje lesa po proudu, narazíme nejprve na krásné porosty papratky samice a částečně kapradi samce a přesličky lesní. Výskyt pérovníku začíná až za mohutnou, stromy porostlou hrází. Roste tu na obou březích potoka i s fertilními listy (sporofyly). Četné exempláře (menší a sterilní) jsou i dále od břehu v mladé, asi dvacetileté, řídké smrčíně mezi jinými rostlinami (*Athyrium filix-femina* [L.] Roth, *Festuca gigantea* [L.] Vill., *Dactylis glomerata* L., *Senecio nemorensis* L. a j.)

Odtud pokračují porosty pérovníku na četných místech až téměř k ústí potoka. Několikrát jsou přerušeny porosty papratky samice, kapradi samce nebo kompaktními porosty kopřivy dvoudomé. Též hustý smrkový les sahá na několika místech až ke břehu.

Největší skupiny pérovníku najdeme v olšinách kolem potoka. Jsou to souvislé porosty o výšce 1,5 m a o rozloze 200—300 m². Uvnitř takového porostu nenajdeme kromě několika starých olší, jiné rostliny. Na vlhké, humusovité půdě jsou jen tlející zbytky pérovníku a olšových větévek. Jen ojediněle se tu vyskytne houba (*Mycena* sp.). Teprve na okraji porostů můžeme pozorovat i jiné rostliny, jako na př. *Equisetum silvaticum* L., *Filipendula ulmaria* (L.) Max., *Galeopsis speciosa* Mill., *Impatiens noli-tangere* L., *Lysimachia vulgaris* L., *Scirpus silvaticus* L., *Stachys silvatica* L., *Urtica dioica* L., ojediněle *Thalictrum aquilegifolium* L. a j. Nízké, hlinito-kamenité břehy potůčku pokrývá hojně *Marchantia polymorpha* L., *Mnium undulatum* Hedw. a *Chrysoplenium alternifolium* L.

Poslední větší a kompaktní porost pérovníku (před ústím potoka) je na volném prostranství, mezi olšinou na březích potoka, kde ovšem roste také, a mezi starou smrčínou. Tento porost je na ploše asi 350 m². Mezi statnými

Legenda : pérovník

xxxx roztroušeně

||||| kompaktně

(🌲) les

exempláři pérovníku s četnými sporofyly vyrůstá jen ojediněle několik keřů (*Lonicera nigra* L. a *Sambucus racemosa* L.) a teprve na okraji přicházejí další rostliny, na př. *Cirsium oleraceum* (L.) S c o p., *Senecio nemorensis* L., *Urtica dioica* L., *Filipendula ulmaria* (L.) M a x. atd.

Před vyústěním do Nadějovského potoka protéká potůček volným prostranstvím. Je lemován loukou, na které rostou roztroušeně 1—1,5 m vysoké smrčky. I zde najdeme ještě pérovník, ale již v exemplářích daleko menších (25—50 cm) a vesměs sterilních. Z kvetoucích rostlin je tu hojnější *Cirsium oleraceum* (L.) S c o p., *Lysimachia vulgaris* L., *Campanula patula* L., *Solanum dulcamara* L. a *Angelica silvestris* L.

Z uvedeného je vidět, že lokalita pérovníku u Řehořova je v plném rozvoji a že ani využívání v době války ji nijak nepoškodilo. V lese se sice těží, ale stanoviště pérovníku je tak rozsáhlé, že i při změnách lesních porostů způsobených těžbou, zůstane jistě vždy některá část stanoviště zachována.

Nejbližší lokality pérovníku (viz literatura) jsou v údolí Oslavy u Velkého Meziříčí, u Přibyslavi a v údolí Brtnického potoka mezi Přímělkovem a Velkou Brtnicí u Jihlavy.

Adresa autora: J. Diener, Pod lipami 10, Bruntál.

L i t e r a t u r a

- Ambrož, J. (1929): Květena Jihlavska. Jihlava.
Čelakovský, L. (1883): Prodrómus květeny české — dodatky. Praha.
Domin, K. (1929): Pteridophyta. Praha.
Dostál, J. (1950): Květena ČSR, I. Praha.
Dostál, J. (1954): Klíč k úplné květeně ČSR. Praha.
Letáček, P. (1942): Květena Humpolecka.
Novák, F. A. (1952): Pérovník, *Struthiopteris* nebo *Matteucia* či *Pteretis*? Preslia 24 : 253 až 266.
Podpěra, J. (1924): Květena Moravy, I. Brno.
Smejkal, M. (1950): Pérovník pštrosí na Moravě a ve Slezsku. Přírod. sb. Ostr. kraje 11, Opava.
Šmarda, J. (1943): Pérovník pštrosí na Vysočině českomoravské. Krása našeho domova.
Šmarda, J. (1951): Pérovník pštrosí v údolí Loučky na záp. Moravě. Čs. botan. listy 4 : 1.

Při studiu literatury o pérovníku pštrosím jsem zjistil, že není uváděn výskyt pérovníku od Telče.

Pérovník pštrosí v této oblasti jsem sbíral 7. září 1943. Roste v údolí Olšanského potoka, který protéká rybníkem Pilka, jenž je při silnici Telč—Třebíč asi 6,5 km vých. od Telče. Lokalita je na pravém břehu potoka (asi 1 km JJZ od uvedeného rybníka) v nadmořské výšce asi 590 m, na žulovém podkladě, v rovinatém terénu (lesní louka). Břehy potoka jsou porostlé olšemi a pod nimi na ploše asi 10 m² byl souvislý porost pérovníku. Z vyšších rostlin byly jenom při kraji hlavně *Festuca gigantea* (L.) Vill. a *Stachys silvatica* L.

Doklad byl poslán jednak (v rámci floristické akce prováděné za války) do Prahy, jednak je uložen v mém herbáři.